NAJNOWSZE NEOLOGIZMY: KOLEJNY PRZYCZYNEK DO LEKSYKOGRAFII BUŁGARSKIEJ

Petar Sotirov

Maria Curie-Sklodowska University in Lublin

THE LATEST NEOLOGISMS: ANOTHER CONTRIBUTION TO BULGARIAN LEXICOGRAPHY. A review of: Blagoeva, Diana & Siya Kolkovska & Vanina Sumrova & Atanaska Atanasova & Cvetelina Georgieva & Nadezhda Kostova & Svetlomira Manova. *Dictionary of New Words in the Bulgarian Language (from the First Two Decades of the 21st Century)*. Edited by D. Blagoeva & S. Kolkovska. Sofia: Nauka i izkustvo, 2021, 336 pp. ISBN 978-954-020-351-5. [In Bulgarian: Благоева, Диана & Сия Колковска & Ванина Сумрова & Атанаска Атанасова & Цветелина Георгиева & Надежда Костова & Светломира Манова. *Речник на новите думи в българския език (от първите две десетилетия на XXI век)*. Ред. Д. Благоева & С. Колковска. София: Наука и изкуство, 2021, 336 с.]

Keywords: Bulgarian language, new words, neologisms, dictionary, 21st century

Spośród wydanych w 2021 r. prac leksykograficznych uwagę niewątpliwie przyciąga *Słownik nowych słów w języku bułgarskim (z pierwszych dwóch dekad XXI wieku)*[1], przygotowany przez współpracowników Sekcji Leksykologii i Leksykografii Instytutu Języka Bułgarskiego im. Prof. L. Andreychina Bułgarskiej Akademii Nauk. Jest on kolejnym, już trzecim, dziełem leksykograficznym, poświęconym bułgarskim neologizmom, opracowanym przez reprezentantów wspomnianej wyżej jednostki naukowej i opublikowanym przez wydawnictwo *Nauka i izkustvo*[2].

Na tle dynamicznych procesów, jakie zaszły w dziedzinie słownictwa języka bułgarskiego w ciągu ostatnich kilkudziesięciu lat, pojawienie się nowego opracowania leksykograficznego nie jest zaskoczeniem. Specyfiką tego słownika jest to, że zawiera on jednostki

1 Jako istotne zjawisko leksykograficzne tego roku można również wskazać drugi tom *Ideograficznego słownika dialektu języka bułgarskiego* autorstwa Wasilki Radewej, Todora Bojadżiewa, Władimira Żobova, Dariny Mładenowej i Georgi Kolewa (IDRBE 2021).

2 Pozostałe dwa słowniki to: *Słownik nowych słów i znaczeń w języku bułgarskim* (RNDZBE 2001) oraz *Słownik nowych słów w języku bułgarskim (z końca XX i początku XXI wieku)* (RNDBE 2010).

językowe, które pojawiły się lub ugruntowały w bułgarskiej praktyce językowej (pisanej i ustnej) w ciągu ostatnich dwóch dekad XXI wieku. Autorzy zaproponowali nam blisko 2000 słów i wyrażeń o statusie haseł słownikowych. Przeważającą ich część stanowią słowa nowe (nowo utworzone lub nowo zapożyczone), zaś na pozostałą, niewielką, część składają się znane słowa o wzbogaconej semantyce. Charakterystyczne dla korpusu słownikowego jest również to, że obejmuje on nie tylko jednostki jednoleksemowe, ale także sporo nazw złożonych, zespoleń terminologicznych i frazeologizmów. Należy zauważyć, że niektóre elementy słowotwórcze o zwiększonej produktywności (np. przedrostki lub początkowe składniki wyrazy typu *composita*) są również wyodrębniane jako hasła słownikowe.

Co ciekawe, pod względem semantycznym i funkcjonalnym zawarte w słowniku jednostki odzwierciedlają różne sfery życia, ale zdecydowanie przeważają te, które nazywają nowe obiekty pozajęzykowe takie jak: *papieros bezdymny*, *podręcznik cyfrowy*, *drzewo solarne* itp. Inne jednostki służą do zmiany nazwy denotatu, dla którego nazwa już istnieje w języku, ale nowe słowo wyraża pewną stylistyczną ekspresję lub emocjonalną ocenę mówiącego wobec przedmiotu wypowiedzi.

Z punktu widzenia technik nominacji jednostki językowe słownika stanowią znaczną różnorodność. Wśród nich znajdują się zarówno wyrazy, zapożyczone w ostatnim czasie z innych języków, takie jak: *селфи*, *будокон* czy *гаспачо*, jak i słowa typu: *биокъща* ‘biodom’ czy *велолента* ‘ścieżka rowerowa’ itp., które powstały na gruncie bułgarskim. Wśród drugiej grupy jest sporo słowotwórczych derywatów pochodzących od neologizmów z poprzednich okresów, np.: *веганизирам* ‘weganizować’, *антиваксърство* ‘ruch antyszczepionkowy’ i *поширан* ‘cecha produktu spożywczego, który jest przetwarzany przez gotowanie w wodzie lub innym płynie w temperaturze 70-80 stopni’. Ciekawą i liczną grupą są wyrazy wzbogacone semantycznie takie jak: *облак* ‘chmura’ (Inform.), *балон* ‘bańka spekulacyjna’ (Ekonom.), *сезон* ‘zbiór odcinków serialu’ (TV), *бисквитки* ‘cookies’ (Internet) itp.

Jeśli chodzi o słowa zapożyczone, to należy zauważyć, że we wstępie do słownika (s. 6) autorzy, kierując się ideą czystości językowej, wyrazili kategoryczną opinię na temat posługiwania się tymi jednostkami obcego pochodzenia (w większości z języka angielskiego), które weszły do języka bułgarskiego nie z konieczności, ale w wyniku mody językowej. W związku z tym np. wyrazy takie jak *буквам*, *скайдайвинг*, *съпорт*, *бърнаут* lub *инфлуенсър* są określone jako nietypowe i trudne do wymówienia dla native speakera bułgarskiego, dlatego autorzy zdecydowanie zalecili ich unikanie (w słowniku towarzyszy im kwalifikator *niepożądany*).

Jak wiadomo, jednym z najtrudniejszych zadań przy tworzeniu dowolnego słownika jest opracowanie korpusu językowego wyróżniającego się kompletnością i reprezentatywnością materiału językowego. Autorzy omawianej pozycji podeszli do tego zadania

z wyjątkowym profesjonalizmem. Z informacji zawartych we wstępie (s. 6) wynika, że zasób językowy słownika powstał w rezultacie procedury półautomatycznej, obejmującej elektroniczne przetwarzanie bardzo dużej bazy tekstowej, pochodzącej z czasopism, tekstów popularnonaukowych, dzieł sztuki oraz literatury specjalistycznej, która została opublikowana w ostatnich dwóch dekadach XXI wieku. Dobór poszczególnych wyrazów i wyrażeń oraz decyzja o ich umieszczeniu w słowniku wymagały szczególnego wyczucia językowego, gdyż obserwowane jednostki musiały spełniać kilka z góry określonych kryteriów, w tym: aby określony neologizm posiadał pewne umocowanie w języku, wykazywał tendencję do rozszerzania użycia i perspektywę utrwalenia się w przyszłej praktyce językowej (s. 5).

Warto zauważyć również, że nowy słownik, nie pretendując do miana informatora terminologicznego, zawiera dość obszerną grupę słów i zwrotów będących terminami. Specyficzne jest jednak to, że najczęściej spotykane w nim są wyrażenia, w istocie będące terminami, ale podlegające determinologizacji, a więc takie, które w ostatnim czasie weszły do języka szerszych grup społecznych.

Struktura artykułów hasłowych słownika charakteryzuje się przejrzystością, kompleksowością i dostępnością. Wyrazy hasłowe ułożone są w porządku alfabetycznym. Oprócz wyrazów pełnoznacznych, rolę haseł pełnią także niektóre szczególnie produktywne formanty słowotwórcze, składniki stałych połączeń i frazeologizmów lub pierwsze składniki słów dwuwyrazowych. Wszystkim wyrazom hasłowym towarzyszy bogactwo informacji dotyczących: przynależności do określonej części mowy, cech morfologicznych, ewentualnie języka źródłowego, cech semantycznych oraz cech funkcjonalnych (np. przynależności do określonego stylu, sfery terminologicznej lub socjolektu). Do odnotowania wszystkich tych osobliwości używane są odpowiednie kwalifikatory. W następnej kolejności podana jest interpretacja znaczenia (lub znaczeń), która ma postać definicji opisowej lub synonimu i ewentualnie antonimu. Każde ze znaczeń zilustrowane jest przykładami z wykorzystanych źródeł. W specjalnym bloku artykułu słownikowego prezentowane są połączenia terminologiczne i frazeologiczne (wraz z ich różnymi wariantami), oznaczone odpowiednimi symbolami graficznymi.

Najnowszy słownik bułgarskich neologizmów, ze wszystkimi zaprezentowanymi wyżej osobliwościami, jest cennym źródłem informacji o procesach zachodzących w bułgarskiej rzeczywistości językowej. Potwierdza on istnienie nieustannej dynamiki w słownictwie bułgarskim, a dzięki szczegółowym i wszechstronnym informacjom, których dostarcza, staje się nieocenioną pomocą w badaniach teoretycznych z zakresu leksykologii bułgarskiej i porównawczej, a także w życiu codziennym bardzo szerokiego grona potencjalnych użytkowników, w tym bułgarystów polskich, redaktorów językowych, tłumaczy, specjalistów z różnych dziedzin ekonomii, studentów, uczniów i wielu innych.

References

IDRBE 2021: Radeva, Vasilka & Todor Boyadzhiev & Vladimir Zhobov & Darina Mladenova & Georgi Kolev. *Ideographic Dialect Dictionary of the Bulgarian Language*. Vol. 2. Sofia University Press, 2021. [In Bulgarian: Радева, Василка & Тодор Бояджиев & Владимир Жобов & Дарина Младенова & Георги Колев. *Идеографски диалектен речник на българския език*. Т. 2. София: УИ Св. Климент Охридски, 2021.]

RNDZBE 2001: Pernishka, Emiliya & Diana Blagoeva & Siya Kolkovska. *Dictionary of New Words and Meanings in Bulgarian*. Sofia: Nauka i izkustvo, 2001. [In Bulgarian: Пернишка, Емилия & Диана Благоева & Сия Колковска. *Речник на новите думи и значения в българския език*. София: Наука и изкуство, 2010.]

RNDBE 2010: Pernishka, Emiliya & Diana Blagoeva & Siya Kolkovska. *Dictionary of New Words in Bulgarian*. Sofia: Nauka i izkustvo, 2010. [In Bulgarian: Пернишка, Емилия & Диана Благоева & Сия Колковска. *Речник на новите думи в българския език*. София: Наука и изкуство, 2010.]